

Դավիթ Պետրոսյան

*Նոր մեդիայի և հաղորդակցության
ամբիոնի վարիչ, ք. գ. դ., պրոֆեսոր
Էլ. փոստ՝ davidpetrosyan@ysu.am*

ՃԱՆԱԳԱՐՀԻ ԻՄԱՍՏԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ՄԵԳԻԱԳԻՍԿՈՒՐՍՈՒՄ

Բանալի բառեր - *ճանապարհ, հայաստանյան մեդիադիսկուրս, մեդի-
արեքստ, միֆոլոգեմա, մշակութային, քաղաքական հրապարակումներ:*

Մուտք

Ճանապարհի ֆիզիկական պատկերը մարդու ներքին հայացքի և մտածողության մեջ հնուց անտի ձեռք է բերել հոգևոր չափումների հատկանիշներ: Գեռես բանավոր մտքի դարաշրջանում այն դիտարկվում էր առասպելի (միֆի) ծիրում և, ըստ այդմ, նկարագրվում-մեկնաբանվում էր միֆական հայեցակարգին բնորոշ առանձնահատկություններով: Այդ իսկ պատճառով ճանապարհի միֆական մշակույթը ներկայացնելիս տեսաբանները նախ և առաջ մատնանշում են նրա սրբազնացված (ասկրալացված) կարգավիճակը, որ թույլ է տալիս միավորել կեցության տարբեր մակարդակները՝ «մշակութայինն ու *բնականը*, երկրայինն ու երկնայինը, սոցիալականն ու անհատականը, լուսավորն ու ստվերայինը»¹:

Ճանապարհի միֆական ընկալման շատ տարբեր հետազայումներ առկա են նաև գրույթի տարածք: Նրա հոգևոր ընկալման սահմաններն ընդլայնվեցին՝ դառնալով գրավոր մշակույթի և արվեստի առանցքային բաղադրիչներ: Ճանապարհի գեղագիտական մեկնաբանման մի շարք կողմեր առանձնակի ուշադրության են արժանացել գեղարվեստական դիսկուրսում՝ գրողի ստեղծագործական որոնում-

¹ **Карабанова В. А.**, Хронотоп дороги/пути в хоррор-культуре, «Вестник Новгородского государственного университета», 2015, № 87, ч. 1, с. 104.

ների, պատումի և սյուժեի առանձնահատկությունների, կերպարակերտման խնդիրների վերլուծություններում²: Ռուսական գեղագիտական միտքը այս ոլորտում ակտիվացավ հատկապես Մ. Բախտինի կողմից առաջադրված «քրոնոտոպ» եզրույթի և դրա իմաստաբանական մեկնաբանություններից հետո³:

Արդի մեդիադիսկուրսում (ոչ միայն *հայաստանյան*) ճանապարհի իմաստավորմանը նվիրված հետազոտությունների թերևս հազվադեպ կարելի է հանդիպել: Մեր հոդվածը նպատակ ունի հայաստանյան լրատվամիջոցներում առկա մշակութային ու քաղաքական հրապարակումների վերլուծության հիմքի վրա ներկայացնել ճանապարհի իմաստավորման մի շարք կողմեր, որոնք կարևոր դեր ունեն մեդիատեքստի առերևույթ չնկատվող շերտերը վեր հանելու և լսարանի հետ *հաղորդակցման* իմաստային դաշտն առավել ամբողջական դարձնելու գործում: Մինչ այդ համառոտ անդրադառմանը միֆական ընկալման մեջ ճանապարհի իմաստավորմանն առնչվող տեսական մոտեցումներին:

1. Ճանապարհի միֆոլոգեման

Միֆոլոգեման (առասպելություն)՝ որպես եզրույթ, ներկայացնում է առասպելական սյուժեների, *կերպարների ընդհանրական, մնայուն պատկերը* և իր տարատեսակ դրսևորումներով լայնորեն կիրառվում

² Տե՛ս **Օսիպովա Ն. Օ.**, Мифологема пути в художественном пространстве «Петербургских повестей» Гоголя, <http://domgogolya.ru/science/researches/1470/> (մուտք՝ 08.07.2020), **Մլեչկո Ա. Վ.**, Семантика мифологема пути в художественном дискурсе журнала «Современные записки» (1920-1940), 1998-9911, «Вестник Волгоградского государственного университета», сер. 2, Языкознание, 2008, № 2 (8), էջ 6-12, **Կորзун Ա. Ю.**, Мотив пути в романе В. Набокова «Подвиг», https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/93913/1/63-67%202_67.pdf (մուտք՝ 05.07.2020) և այլն:

³ Տե՛ս **Бахтин М. М.**, Литературно-критические статьи, М., «Художественная литература», 1986, **Տեգոցա Ս. Վ.**, **Փաշ Մ. Վ.**, Осмысление феномена пути в русской гуманитаристике XIX-XX вв. (В. О. Ключевский, Н. А. Бердяев, М. М. Бахтин), «Известия Пензенского государственного педагогического университета имени В. Г. Белинского», гуманитарные науки, 2012, № 27, էջ 58-61:

է համաշխարհային մշակույթում: Տեսաբանները գործածում են նաև «միֆոլոգիական արքետիպ» եզրույթը⁴:

Ճանապարհի միֆոլոգեման մարդու պատկերացումները դարեր շարունակ հարստացրել է մետաֆորիկ ընկալումներով, որոնք ամբողջության մեջ ի մի են բերում այդ ճանապարհի գեղագիտական ըմբռնման շատ կողմեր: Կեցության տարբեր շերտերը միավորող սրբազնացված պատկերից բացի, ինչի մասին արդեն նշեցինք, միֆական պատումներում բյուրեղացել են նաև հետևյալ ընդհանրական հատկանիշները (ընդգծենք միայն նրանք, որոնք «կուղղորդեն» մեզ՝ բացահայտելու մեղիատեստում ճանապարհի իմաստավորման առանձնահատուկ գծերը)।

Ա) Ճանապարհի միֆոլոգեմայում մարմնավորվում են **շարժման, գործողությունների** սկիզբը, ընթացքը և ավարտը: Միջին հատվածում ծառանում են դժվարություններ, որոնք հաղթահարելով՝ հերոսը ճանապարհի ավարտին իրավունք է ստանում հասու լինելու սրբազան արժեքների էությունը⁵:

Բ) Ճանապարհ և ժամանակ. ճանապարհի՝ որպես **տարածության** առարկայական պատկերի և **ժամանակի** համատեղ գոյության բնութագիրը լավագույնս տրված է Մ. Բախտինի «**քրոնոտոպ**» եզրույթում, ի դեմս որի՝ հեղինակը բացահայտում է պատումի մեջ դրանց *փոխներթափանցման* և միմյանց լրացնելու իրողությունը. «Ժամանակն այստեղ խտանում է, կարծրանում, դառնում է գեղարվեստորեն ավելի հասուն: Տարածությունն իր հերթին լարվում է, ներգրավվում ժամանակի, սյուժեի, պատմության շարժման մեջ: Ժամանակի նշանները բացվում են տարածության մեջ, և տարածությունն իմաստավորվում ու չափվում է ժամանակով»⁶:

⁴ Տե՛ս Мифологема-это..., <https://www.textologia.ru/slovari/literaturovedcheskie-terminy/mifologema/?q=458&n=348> (մուտք՝ 08.07.2020):

⁵ Տե՛ս Мифы народов мира, Энциклопедия, М., изд. «Советская энциклопедия», 1980, էջ 842:

⁶ **Бахтин М. М.**, *Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике*, <http://philologos.narod.ru/bakhtin/hronotop/hronmain.html> (մուտք՝ 10.07.2020)।

Գ) Միֆական պատմմներում առանձնակի կարևորություն է ձեռք բերում ճանապարհներից մեկի ընտրությունը: Վերջինիս նախորդում է **խաչմերուկում** ճիշտ որոշում կայացնելու անհրաժեշտությունը: Դրանով իսկ խաչմերուկը մարմնավորվում է որպես շրջադարձային պահ հերոսի կյանքում, մաս կանգառ կամ հանգրվան, որից հետո իրադարձությունները կարող են այլ զարգացումներ ունենալ:

Դ) Ուշագրավ են հերոսների ճանապարհային **հանդիպումները, երկխոսությունները**: Սրանք մի դեպքում բացահայտում են համախոհների պահվածքը, մյուս դեպքում՝ այլախոհների տարածայնություններն ու հակասությունները, որոնք ճանապարհային մշակույթի անբակտեյի բաղադրիչներից են⁷:

Ե) Ճանապարհի միֆական ընկալումներում ակնհայտ է երկու՝ **հորիզոնական** և **ուղղահայաց հարթությունների** առկայությունը: Հորիզոնականի դեպքում հերոսների փոխհարաբերությունները նկարագրվում են ռեալ իրականության տիրույթում, իսկ ուղղահայաց հարթությունը հուշում է, որ Հոգին ճանապարհորդում է դեպի վեր՝ սրբազնացված աշխարհ, որին հասնելու դժվարությունները ոչ բոլորն են հաղթահարում⁸:

Չ) Հիշյալ երկու հարթություններից զատ՝ նույնքան ուշագրավ է մաս Հոգու ճանփորդությունը դեպի **սեփական գիտակցություն, սեփական Ես-ի աշխարհ**: Հեղինակը կամ հերոսը բացահայտում է **ներքին ճանապարհի** նոր հորիզոններ: Միֆական աշխարհի նկարագրություններն այս դեպքում դրվում են մի կողմ, առաջին պլան է մղվում գեղարվեստական ստեղծագործությունը, որն անհատականանում և խորքային տարածքներ է ի հայտ բերում հեղինակի անհատականության շնորհիվ⁹:

Է) Ճանապարհի միֆոլոգեմայի բնութագրական գծերից մեկն էլ *նրա* մետաֆորիկ պատկերավորումն է: Այս համատեքստում *հե-*

⁷ Տե՛ս **Осипова Н. О.**, նշվ. աշխ.:

⁸ Տե՛ս Мифы народов мира, էջ 842: Տե՛ս նաև **Осипова Н. О.**, նշվ. աշխ.:

⁹ Տե՛ս **Млечко А. В.**, նշվ. աշխ., էջ 9:

տաքրքիր կլինի դիտարկել **ճանապարհը` իբրև տեքստ**, որն ունի իր սկիզբը, ընթացքն ու ավարտը, զարգացման տրամաբանությունը, դատողությունների համադրման ու հակադրման, դրանց ներքին թատերայնացման շրջանակները և ընդհանրապես` հոգեմտավոր ճանապարհին բնորոշ այլ ատրիբուտներ:

Հիշյալ մոտեցումները համարժեք գուգահեռներ կարող են ի հայտ բերել նաև **մեդիատեքստի** իմաստաբանական տարածքը քննության առնելիս:

2. Ճանապարհի իմաստավորումը մշակութային հրապարակումներում

Ճանապարհի միֆոլոգեմայի այս համատեքստում ներկայացնենք մշակութային և քաղաքական հրապարակումներում լրագրող հեղինակների ստեղծագործական մոտեցման բնութագրական կողմերից մի քանիսը: Նշենք, որ հայաստանյան մի շարք հայտնի կայքերից (*aravot.am, azg.am, lragir.am, hetq.am, arteria.am, qahana.am* և այլն) առանձնացրել ենք շուրջ երեսուն հրապարակում (15-ը` մշակութային, 15-ը` քաղաքական), որոնցում ճանապարհի արքետիպը դրսևորվել է առավել կամ պակաս խորքային դիտարկումներով: Ընտրված նյութերի ժանրային գունապնակը կազմում են հրապարակախոսական, վերլուծական հոդվածները, գրախոսությունները, էսսեները, հարցազրույցները:

Նախ` մշակութային հրապարակումների մասին:

Իր չկադապարվող սահմաններով մշակութային կյանքը լայն հնարավորություններ է ընձեռում լրագրողներին: Ուստի ճանապարհի իմաստավորման խնդիրը նրանցից յուրաքանչյուրի դեպքում բացվում է` ելնելով հեղինակի մասնագիտական նախասիրություններից, նաև ճանապարհի միֆոլոգիական հատկանիշների համադրումից:

Մասնավորապես, երբ քննության առարկա է թատերական կյանքը, հեղինակային տեքստում առաջին պլան են մղվում **շարժու-**

մը, բեմում ընթացող գործողությունները, դերասանական խաղի պլաստիկ կերպավորումները և այլն:

Նաիր Յանի «Ինչպես տեսա «Ատամնաբույժն... նորեն» ներկայացումը»՝ իբրև գրախոսություն, ընթերցողին է փոխանցում ներկայացման ողջ շարժընթացը (դինամիկան): Գրախոսի համար բեմն ինքնին ճանապարհ է, որն ունի սկիզբ, ընթացք և ավարտ, և որի պատրանքը նա ստեղծում է փոքրիկ հանգրվան-ենթավերնագրերով՝ «Ինչպես ստեղծվեց «Ատամնաբույժն... նորեն»-ը», «Մայյանում Պարոնյան են խաղում. դերասանների փնտրտուք», «Արևմտահայերենը՝ փորձություն, որ խաղին մի նոր խաղ է ավելացնում»¹⁰ և այլն: «Ճանապարհային» այս կառուցիկությունը վերարտադրում է ներկայացման բնական, աշխույժ մթնոլորտը, ինչը նյութի մատուցման ինքնատիպ դրսևորումներից է:

Երաժշտության մասին գրախոսություններում առաջնային են դառնում **ճանապարհի և ժամանակի** փոխառնչության խնդիրները: Դա նկատելի է հատկապես այն հողվածներում, որոնցում խոսք է գնում երաժշտության պատմության կամ առանձին երաժշտի կենսագրության ու ստեղծագործական գործունեության ոլորտների մասին: Այս առումով բնութագրական են Տիգրան Մանսուրյանի 80-ամյակին նվիրված հրապարակումները, որոնցում նշանավոր երգահանը բացահայտվում է սեփական երաժշտության **անցյալի, ներկայի ու ապագայի** մարտահրավերները ներընկալող մտավորականի կերպարով: Հրապարակումներից մեկում, որ փոքրիկ էսսե է հիշեցնում, հեղինակը «Ո՞րն է Ձեր հին օրերի երգը» հարցին մատարոյի պատասխանը միահյուսում է անցյալում նրա **մանկության ճանապարհը** խորհրդանշող Շիրակի դաշտերին. «Շիրակի դաշտերի երգերն իմ հին օրերի երգն են... Դուք նկատեցի՞ք Մանսուրյանի ռեժիսուրան այս պատասխանում... Նկատեցի՞ք Շիրակի դաշտերով վա-

¹⁰ **Նաիր Յան,** Ինչպես տեսա «Ատամնաբույժն...նորեն» ներկայացումը, <https://www.azg.am/AM/culture/2020022804> (մուսք՝ 11.07.2020):

գող, *էրիտասարդ* կամ էլ մանուկ Մանսուրյանին, ում շուրթերը շարժվում են երաժշտությամբ...»¹¹:

Տարածաժամանակային հեռանկարի դիտանկյունից ինքնատիպ *կերպով* է մատուցվում նաև արվեստագետի հոգեվիճակը ներկայում: Դահլիճում (տարածություն)՝ բեմի վրա (ճանապարհ) կանգնած Մանսուրյանին հեղինակը կերպավորում է ներկա ժամանակն իմաստավորող առանցքային երկու բաղադրիչներով՝ խաղաղություն և սեր («Ողջ ընթացքում նայում էի նրան ու ուզում էի հարցնել՝ որն է Ձեր խաղաղությունը», «Իմ որոշումը սերն է...»¹²):

Էսսեն ավարտվում է դարձյալ **բեմի վրա կանգնած** մանեստրոյի հանդեպ երախտագիտության հակիրճ խոսքով, որն ամբողջացնում է նրա երաժշտության ապագան. «Շնորհակալություն **հավերժի** Մանսուրյանին (ընդգծումը մերն է – Դ. Պ.)»¹³:

Ճանապարհը իբրև **մեղիատեքստ**, այս համատեքստում հոգեմտավոր իմաստավորման նոր շերտեր են բացվում Ս. Մավյանի «Վերջաբան. քայլել Հայաստանով» էսսե-գրախոսության մեջ:

Գրախոսությունն ունի նախաբան, վերջաբան և դրանց միջև կանգառ-ենթականգառների տպավորություն ստեղծող միջանկյալ հատվածներ: Թերևս որևէ այլ հրապարակում այսքան համակողմանիորեն չի ներառում ճանապարհի միֆոլոգեմայի մեր նշած բաղադրամասերը: Վերնագրից սկսած («Վերջաբան. **քայլել Հայաստանով**»)՝ այն և՛ ուղիղ, և՛ փոխաբերական իմաստներով բացահայտում է ճանապարհի իմաստավորման մի յուրօրինակ գունապատկեր: Մեծ ենթավերնագրերում նշված «**քայլարշավ**» եզրույթը ճանապարհի շարժում և անշարժ վիճակների համադրություն է, որ տարածության և ժամանակի համապատկերում վերծանում է գրքի պատմական

¹¹ **Հարությունյան Լ.**, Իմ որոշումը սերն է. Տիգրան Մանսուրյան, <https://www.qahana.am/am/christian/show/844497382/70> (մուտք՝ 15.07.2020):

¹² Նույն տեղում:

¹³ Նույն տեղում: Ճանապարհի և ժամանակի միախյումն հաջողված օրինակ է նաև Նաիր Յանի «Մանեստրոն» հրապարակումը (տե՛ս azg.am/AM/culture/2019020101 (մուտք՝ 17. 07. 2020)):

(հուշարձանները), աշխարհագրական (վայրերը), երկխոսային (գրույցները), հորիզոնական (համայնապատկերային հայացք), ուղղահայաց (քայլարշավի մետաֆիզիկական) հարթություններում ճանապարհորդող գրողի՝ Դընի Դոնիկյանի եռապատում ստեղծագործության իմաստաբանական ու գեղագիտական ըմբռնումները:

Մ. Մավյանի գրախոսությունը գրքին զուգահեռ ընթացող «ճամփորդություն» է, որ նպատակ ունի լսարանին ծանոթացնելու ֆրանսահայ գրողի Հայաստանին՝ այդ կերպ ընդլայնելով սեփական երկրի հանդեպ հայ ընթերցողի ինքնաճանաչողության սահմանները: Թերևս դրան է միտված նաև գրախոսության էսսեատիկ ավարտը. «Եվ հանկարծ մտքումս հառնում է Աստվածաշնչից այս տունը, որտեղ ասված է, որ «Նոյը **քայլում էր** Աստծու հետ (Ծննդոց, VI, 9)»» (ընդգծումը մերն է – Դ. Պ.)»¹⁴:

3. Ճանապարհի կերպավորումը քաղաքական հրապարակումներում

Մեր տեսադաշտում են եղել 2020 թ. առաջին կեսի առցանց մամուլի այն հրապարակումները, որոնց հեղինակները քննարկում, վերլուծում են Հայաստանի ներքին և արտաքին քաղաքականության հիմնախնդիրները: Ճանապարհի «կերպարը» այստեղ նոր երանգներ է ձեռք բերում՝ ելնելով նյութի բովանդակային, թեմատիկ առաջնահերթություններից: Մշակութային հողվածների հետ ունեցած ընդհանրությունները նկատի ունենալով (ճանապարհի արքետիպային կարծրատիպ, մետաֆորիկ ընկալումներ, ժամանակի տարբեր հատվածներում ճանապարհի առկայության ընդհանրական կողմեր և այլն)՝ կցանկանայինք կանգ առնել այն տարբերությունների վրա, որոնք բնորոշ են ճանապարհի քաղաքական կերպավորմանը:

Նախ՝ գլխավոր և առանցքային տարբերությունը. եթե մշակութային հրապարակումներում ճանապարհի միֆոլոգեման մեծ մա-

¹⁴ **Մավյան Մ.**, Վերջաբան. քայլել Հայաստանով, <http://arteria.am/hy/1544981957> (մուտք՝ 18.07.2020):

սամբ դիտարկվում է **Հոգու ճանապարհի** համատեքստում՝ վերջինիս բնորոշ հուզական և բնագանգական ընկալումների առատությամբ, ապա քաղաքագիտական նյութերում առաջնայինը **Մտքի ճանապարհն** է, որտեղ ակտիվ են քաղաքական կյանքի մտավոր խաղարկումները, ոչ քիչ դեպքերում՝ նաև մանիպուլյացիաները: Թերևս այս հիմնարար տարբերությունից էլ ածանցվում են ճանապարհի «քաղաքականացված» պատկերին բնորոշ մի շարք առանձնահատկություններ:

Մասնավորապես, հայոց պետականության կայացման և անկախության հաստատման ճանապարհին քաղաքական կյանքի հարսվոփոխ ընթացքը հայաստանյան մեղիադիսկուրսում ուղեկցվել է **բանավիճային հարթակների** ակտիվությամբ, ինչը շարունակվում է նաև վերջին ամիսների հրապարակումներում: Ուշագրավ են հատկապես այն հոդվածները, որոնցում հեղինակները կիրառում են **անուղղակի բանավեճի** հնարանքը: Վերջինիս էությունը «նույն հրապարակման ներսում ներբանավիճային իրադրության ստեղծումն է, երբ հեղինակն ընդդիմադիր կողմի փաստարկները սեփական բառերով շարադրում, ապա հերքում է, իր կարծիքով, «առավել տրամաբանական» հակափաստարկներով»¹⁵: Ճանապարհի միֆոլոգեմային բնորոշ երկխոսության մշակույթն այս դեպքում տեղափոխվում է հոդվածագրի ներքին մտորումների տարածք: Նմանատիպ հրապարակումներից մեկում հեղինակն իր դատողությունները կառուցել է ընդդիմադիր կողմի փաստարկների և դրանց վերաբերյալ սեփական հակափաստարկների հիմնավորման հենքի վրա. «Ընդդիմախոսներս կհակաճառեն, թե Ռուսաստանի հետ հնարավոր չէ այդպիսի հարաբերություններ կառուցելը, միևնույն է, Ռուսաստանը Հայաստանին դիտում է որպես զաղորթ: ... Հարց. նույն ԽՍՀՄ-ում ո՞վ էր ստիպում Խորհրդային Հայաստանի ղեկավարությանը լինել ավելի ռուսամետ, քան պահանջվում էր, կամ նույն հայ ժողովրդին Ռուսաս-

¹⁵ **Պետրոսյան Պ.**, Գրական բանավեճերը 20-րդ դարասկզբի հայ մամուլում, Եր., Եր. համալս. հրատ., 2007, էջ 20:

տա՞նն էր ստիպում երեխաների անունները դնել Մելս, Լենդրոշ, Մյուդ, Նինել և այլն, երեխաներին ուղարկել ռուսական դպրոց»¹⁶:

Քաղաքական հրապարակումներին բնորոշ մյուս առանձնահատկությունը հանգուցային կետում կամ այլ խոսքով՝ **խաչմերուկում**, որ ճանապարհի միֆոլոգիական բաղադրիչներից մեկն է, անցյալ կամ ներկա իրավիճակները վերլուծելու, գալիք իրադարձությունները կանխատեսելու և սեփական դիրքորոշումներն իբրև «միակ ճանապարհ» մատուցելու հավակնություններն են: Սրանց հեղինակները հիմնականում ընդդիմադիր քաղաքական գործիչներ են, որոնք խաչմերուկից հետո նոր ճանապարհ ընտրելու որոշումը ձևակերպում են մի դեպքում ընդհանրական եզրահանգումներով, մյուս դեպքում՝ կոնկրետ առաջարկներով, թեև «նոր ճանապարհը» ոչ միշտ է նորի տարրեր պարունակում: Մասնավորապես Մ. Բաղդասարյանը իր հոդվածում՝ «Ժողովրդավարություն առանց կուսակցությունների», առաջադրում է դրույթներ, որոնք բազմիցս կրկնվել են հայաստանյան *քաղաքական* դիսկուրսում. «Անհրաժեշտ է. ա) բարելավել հանրային մթնոլորտը, այլակարծության և կուսակցությունների նկատմամբ վերաբերմունքը. բ) արմատական վերատեսության ենթարկել օրենսդրական դաշտը. գ) կազմակերպել նոր որակի ընտրություններ համապետական և տեղական ընտրություններում. դ) հիմք դնել երկրում ժողովրդավարական եղանակով իշխանության փոխանցման ավանդույթին»¹⁷:

Ինչպես մշակութային, այնպես էլ քաղաքական հրապարակումներում ճանապարհի միֆոլոգեման անբաժան է **ժամանակից**: Եվ եթե մշակութային հոդվածներում նկատելի է ժամանակի հատվածների

¹⁶ **Իշխանյան Ա.**, Անկախության մանկական հիվանդությունը, <https://yerkirmedia.am/hy/article/2020/07/30/16524/> (մուսք՝ 19.07.2020): Ներբանավիճային տարրերը լայն կիրառություն ունեն մաս **Վ. Հովհաննիսյանի** «Հետևությունների ժամանակը. մաս երկրորդ» (տե՛ս <https://yerevan.today/all/politics/61313/hetevoutyouinneri-jamanaky-mas-erkord%E2%80%A4-vahe-hovhannisyanyan> (մուսք՝ 20.07.2020)), **Ս. Թ. Սարգսյանի** «Մենք պետականության գաղափարը հավերժ կրող ժողովուրդ ենք» (տե՛ս <https://www.azg.am/AM/2020061904> (մուսք՝ 20.07.2020)) և այլ *հրապարակումներում*:

¹⁷ **Բաղդասարյան Մ.**, Ժողովրդավարություն առանց կուսակցությունների, <https://hetq.am/hy/article/119923> (մուսք՝ 22.07.2020):

տարրալուծումը պատումի նկարագրական կամ երկխոսային կառույցների մեջ, կամ էլ սկնհայտ է հոգևոր ճանապարհի հսկվածությունը դեպի համաժամանակություն, ապա քաղաքական հրապարակումներում հեղինակների կողմից անցյալի, ներկայի և ապագայի բաժանումները հիմնականում հստակորեն տարանջատված են: Քաղաքագետը խոսում է փաստարկներով (թեկուզև սուբյեկտիվ), այսինքն՝ քննում է անցած ճանապարհի պատմությունը, արժևորում ներկան, ուրվագծում անցնելիք ուղին: Այս «մանրակերտը» երբեմն էլ հյուսվում է առանց ապագայի կանխատեսումների և ավարտվում «պետության ճանապարհի» ներկա հատվածի շուրջ մտահոգությամբ. «Մեզ այդպես էլ չի հաջողվում կառուցել հայ, ազգային-էթնիկ սկզբունքներով առաջնորդվող, մեր պատմությունից, կրոնական պատկերացումներից ու դրանցից բխող բարոյաևոգեբանական սկզբունքներով առաջնորդվող պետական համակարգ»¹⁸:

Մշակութային և քաղաքական հրապարակումների օրինակով թեմայի իմաստավորման այս մեկնակերպը նախնական փորձ է՝ արժևորելու ճանապարհի հոգեմտավոր ըմբռումների ներքին սահմանները հայաստանյան մեղիադիսկուրսում:

Ամփոփենք:

Ճանապարհի միֆոլոգեման իր մի շարք ընդհանրական հատկանիշներով հետաքրքիր դրսևորումներ ունի հայկական մեղիատեքստերում: Մշակութային հրապարակումներում դրանք հարստացնում են հայաստանյան մշակութային կյանքի շարժում պատկերը, դրա տարածաժամանակային հեռանկարի, հեղինակի ներքին Ես-ի միջոցով լսարանի ազգային ինքնաճանաչողության բացահայտումները: Քաղաքական հրապարակումներում, որոնցում առաջնայինը Մտքի ճանապարհն է, կարևոր դերակատարում ունեն ներքին բանավեճի մշակույթը, ճանապարհի հանգուցային կետերի

¹⁸ **Մանվեկյան Ա.**, Ձախողված պետության ակտրիքները, azg.am/AM/2020030606 (մուտք՝ 23.07.2020):

շարունակության որոնումները, ժամանակի հստակ տարանջատումներով ասելիքն ընթերցողին փոխանցելու հիմնավորումները: Մրանք այն կարևոր չափումներն են, որոնց շնորհիվ ճանապարհի հոգեմտավոր պատկերը իր ինքնատիպ *ներկայությունն* է հաստատում հայաստանյան մեդիադաշտում:

SUMMARY

David Petrosyan

THE IMPLEMENTATION OF THE ROAD IN THE MEDIA DISCOURSE OF ARMENIA

Keywords: *road, Armenian, media discourse, media text, mythologeme, cultural, political publications.*

The article examines a number of aspects of implementation of the path in the Armenian media discourse, which enriches the media text and makes the semantic field of communication with the audience more complete. In the context of the main components of the road mythology, the cultural and political publications published in the Armenian online press were examined. In the context of the main components of the road mythology, the cultural and political publications published in the Armenian online press were examined. This approach reveals the remarkable semantic and structural features of the understanding of the path in the Armenian media texts.

РЕЗЮМЕ

Давид Петросян

ОСМЫСЛЕНИЕ ДОРОГИ В МЕДИАДИСКУРСЕ АРМЕНИИ

Ключевые слова: *путь, медиадискурс Армении, медиатекст, мифологема, культурные, политические публикации.*

В статье исследуется ряд аспектов осмысления пути в армянском медиадискурсе, наличие которых обогащает медиатекст и делает семантическое поле общения с аудиторией более полноценным. В контексте основных компонентов мифологемы пути изучены культурные и политические публикации на страницах армянской онлайн-прессы. Такой подход выявляет примечательные семантико-структурные особенности осмысления пути в армянских медиатекстах.